

Sociálně právní ochrana dětí



- **Období ambivalentního přístupu k dítěti (14. až 17. století)** - první poznatky o vývoji dítěte, jeho potřebách, významu dětství, J. A. Komenský
- **Období intruze (18. století)** - dětství zasluhuje zvláštní ochranu; ochrana majetkových práv dětí včetně ochrany před chudobou a primitivní regulace dětské práce
- **Období socializační (19. století)** . zvyšující se zájem o opuštěné, odložené děti a děti s postižením (stran jedinců a charitativních organizací), snaha rázně zakročit proti dětské práci, zavedení povinné školní docházky; v USA, západní Evropě 2/3 dětí v nucené práci; 1874: případ Mary Ellen McCormack, USA

- **Období dětských práv (20. století)**
- **1. světová válka** ---> nutno zajistit dětem minimální úroveň bezpečí a ochrany, **1924: Ženevská deklarace práv dítěte**
- **1948:** Všeobecná charta lidských práv
- **1953:** založen UNICEF
- **1950:** Úmluva Rady Evropy o lidských právech a základních svobodách (ustanovila ESLP ve Štrasburku).
- **1959:** Deklarace práv dítěte
- 1979: „Rok dítěte“ - začaly práce na Úmluvě o právech dítěte
- **1989:** Úmluva o právech dítěte (v ČR od 1. 1. 1993)

Úmluva o právech dítěte



Úmluva o právech dítěte



SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ V ČR

- 60. léta 20. století: uvolňování společnosti, vznik občanských aktivit, Matějček o psychické deprivaci dětí
- 1969: přijetí zákona č. 2/1969 Sb., o rodině (zřízení MPSV a začlenění SPOD do jeho působnosti, rodiče jsou stále odpovědni společnosti)
- po roce 1989: vznik NNO, snaha o systémové změny, přijetí občanského zákoníku (právo na soukromí rodiny)
- 1993: ratifikace Úmluvy o právech dítěte, Český UNICEF
- Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD
- Zákon č. 89/2012, Sb., občanský zákoník
- Novely zákona č. 359/1999 Sb., účinné od 1. 1. 2014 + od 1. 1. 2022 + od 1. 1. 2024



PRÁVNÍ RÁMEC



Ústava ČR, Listina základních práv a svobod (čl. 32)

Úmluva o právech dítěte

Občanský zákoník

Zákon o SPOD (v platném znění) + vyhláška MPSV
č. 473/2012 Sb. a příloha č. 1 k vyhl.)

Další právní předpisy: Správní řád, Zákon o zvláštních
řízení soudních aj.



NEJLEPŠÍ ZÁJEM DÍTĚTE



- OSPOD je jedinou institucí, jejíž klientem je dítě.
- Právo dítěte se i bez vědomí rodičů obrátit na OSPOD a žádat o pomoc.
- Právo dítěte vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se ho týkají (NOZ).
- Povinnost orgánů SPOD pomoc dítěti poskytnout.
- Primárním cílem rozhodování v jakékoliv věci dotýkající se dítěte je nalezení řešení, které bude v souladu se zájmy všech dotčených subjektů. Pokud však není možné takový soulad nalézt, měl by být zájem dítěte nadřazen zájmům ostatních subjektů.

Co má na výklad principu NZD vliv?

Konkrétní přístupy

Politické zájmy,
lobbying

Jiné zájmy

Pracovník

Neurovědecké teorie
o vývoji mozku

Kultura, systém

Zavedená praxe

Participace
(názor či přání
dítěte)

Kapacity

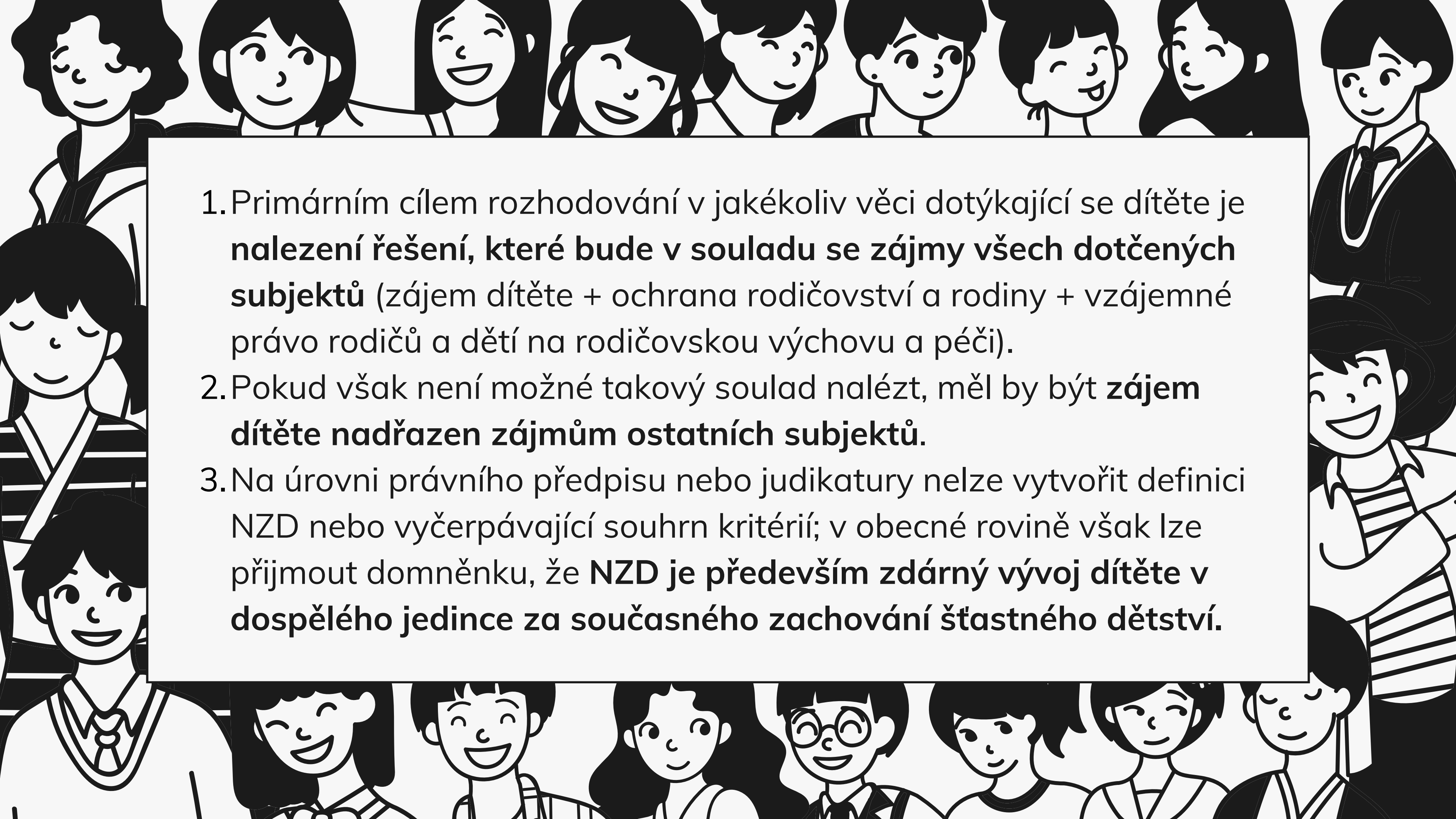
(Vývojová) psychologie
a psychologické teorie

Právní normy

Média,
veřejný diskurz

Závažnost situace,
míra ohrožení dítěte



- 
1. Primárním cílem rozhodování v jakékoliv věci dotýkající se dítěte je **nalezení řešení, které bude v souladu se zájmy všech dotčených subjektů** (zájem dítěte + ochrana rodičovství a rodiny + vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči).
 2. Pokud však není možné takový soulad nalézt, měl by být **zájem dítěte nadřazen zájmům ostatních subjektů**.
 3. Na úrovni právního předpisu nebo judikatury nelze vytvořit definici NZD nebo vyčerpávající souhrn kritérií; v obecné rovině však lze přijmout domněnku, že **NZD je především zdárný vývoj dítěte v dospělého jedince za současného zachování šťastného dětství**.

ZDROJE



- Burdová, E., Novotná, V., Riedlová Jurková, J. Zákon o sociálně právní ochraně dětí s komentářem. Praha: ANAG, 2022.
- Jochmannová, L. Trauma u dětí: Kategorie, projevy a specifika odborné péče. Praha: Grada, 2021.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. Vývojová psychologie. Praha: Psyché, 2006.
- Matoušek, O. a kol. Strategie a postupy v sociální práci. Praha: Portál, 2022.
- Matoušek, O. a kol. Dítě traumatizované v blízkých vztazích. Praha: Portál, 2017.
- Matoušek, O. a kol. Děti a rodiče v rozvodu. Praha: Portál, 2015.
- Matoušek, O. a kol. Podpora rodiny. Praha: Portál, 2014.
- Matoušek, O., Pazlarová, H. Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny. Praha: Portál, 2010.
- Velemínský, M. a kol. Studie negativních zážitků z dětství (ACE) v České republice. Československá pediatrie: časopis Československé pediatrické společnosti sekce Československé lékařské společnosti J.E. Purkyně.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.
- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.





Kateřina Hejnová
katerina.hejnova@ff.cuni.cz